

O‘ZBEKISTONNING XALQARO MUNOSABATLARINING UNIKAL XUSUSIYATLARI IQTISODIYOT MISOLIDA

Umurbayev Rustam Shakirjanovich

Toshkent davlat sharqshunoslik universiteti bitiruvchisi

E-mail: urustam316@gmail.com

Tel.: +998946995982

Annotatsiya: *Maqolada O‘zbekiston Respublikasining xalqaro iqtisodiy munosabatlari, O‘zbekistonning xalqaro savdo-iqtisodiy hamkorlikni rivojlantirish siyosati, shuningdek, iqtisodiy munosabatlar masalalari ko‘rib chiqiladi. Iqtisodiy o‘shish va faoliyat sohalari bo‘yicha taqsimotning dolzarb masalalari tahlil qilinadi.*

Kalit so‘zlar: *raqobat, muhit, xalqaro iqtisodiy munosabatlar, iqtisodiy islohotlar, tuzilma, savdo-iqtisodiy hamkorlik.*

Kirish

1991-yil 31-avgust - O‘zbekiston Respublikasi mustaqilligining rasmiy e‘lon qilingan kuni - O‘zbekistonning jahon hamjamiyatiga to‘laqonli integratsiyalashuvi uchun boshlang‘ich nuqta bo‘ldi.

Mustaqillikni qo‘lga kiritganidan so‘ng, O‘zbekiston yana o‘z tashqi siyosatini mustaqil ravishda olib borish imkoniyatiga ega bo‘ldi. Uning asosi sifatida dastlab milliy-davlat manfaatlarini, xalqaro huquq normalarini, boshqa davlatlarning ichki ishlariga aralashmaslikni, barcha nizoli masalalarni tinch yo‘l bilan hal qilishni, o‘z milliy-davlat manfaatlarini ustuvor qo‘ygan holda o‘zaro manfaatlarni hisobga olishni, hech qanday yirik davlatning ta‘sir doirasiga kirmaslikni, ikki tomonlama hamda ko‘p tomonlama tashqi aloqalarni to‘liq ishonch, xalqaro iqtisodiy va moliyaviy tashkilotlar doirasida hamkorlikni chuqurlashtirish asosida o‘rnatish va rivojlantirish prinsiplari belgilandi.

Material va Usullar

O‘zbekiston Respublikasi 100 dan ortiq xalqaro tashkilotlarning a‘zosi. Ulardan ba‘zilari, masalan, BMT, MDH, SHHT va boshqalar katta obro‘ga ega. Shuningdek, O‘zbekiston Respublikasi Yevropa Ittifoqi va NATO bilan hamkorlikni rivojlantirmoqda. Turli davlatlar bilan teng huquqli hamkorlik va o‘zaro hurmat asosida barcha sohalarda aloqalarni o‘rnatish O‘zbekistonning jahon iqtisodiyoti tizimiga muvaffaqiyatli integratsiya qilinishiga, faol xalqaro siyosiy, iqtisodiy, ilmiy-texnikaviy va madaniy hamkorlikni amalga oshirishga imkon beradi.

O‘zbekiston tashqi siyosatining eng muhim ustuvor yo‘nalishi qo‘shni davlatlar, avvalambor, mintaqaviy hamkorlikni rivojlantirish va mustahkamlashdir. Mintaqaviy hamkorlikni yanada chuqurlashtirish – Markaziy Osiyoda tinchlik, siyosiy va iqtisodiy barqarorlik hamda farovonlik uchun muhim shartdir.

Dinamik tarzda va izchil ravishda Osiyo-Tinch okeani mintaqasi, G‘arb, Janubi-Sharqiy Osiyo va Janubiy Osiyo davlatlari bilan munosabatlarni rivojlantirayotgan O‘zbekiston, ularni sifat jihatidan yangi mazmun bilan to‘ldirishga intilmoqda.

1996-yilda O‘zbekiston va Yevropa Ittifoqi o‘rtasida imzolangan Hamkorlik va hamkorlik to‘g‘risidagi kelishuv asosida nafaqat siyosiy muloqot, balki Yevropa Ittifoqi bilan savdo-iqtisodiy aloqalar ham rivojlanmoqda va mustahkamlanmoqda.

Natijalar

O‘zbekiston bilan Shimoliy va Janubiy Amerika davlatlari, ayniqsa AQSH bilan hamkorlik kengayib bormoqda. Mustaqillikning e‘lon qilinishi bilan O‘zbekiston musulmonlar tsivilizatsiyasiga mansub, ruhiy, diniy qadriyatlari, odatlari va an‘analari bir xil bo‘lgan Osiyo, Yaqin Sharq va O‘rta Sharq davlatlari bilan to‘g‘ridan-to‘g‘ri aloqalar o‘rnatish imkoniyatiga ega bo‘ldi. O‘zbekistonning ushbu davlatlar bilan iqtisodiy munosabatlarini rivojlantirishda ham ijobiy dinamikalar mavjud.

Boshqa muhim yo‘nalishlardan biri MDH davlatlari bilan hamkorlikdir, bunda ishtirokchi davlatlar o‘z pozitsiyalarini birlashtirib, ham umumiy, ham o‘z milliy manfaatlarini ko‘p tomonlama va ikki tomonlama asosda amalga oshirishni muvofiqlashtirishi mumkin.

Muhokama

O‘zbekiston uchun jahon bozoriga kirish butun siyosiy, iqtisodiy va ijtimoiy hayotning islohoti va yangilanishi fonida amalga oshdi. Respublika bozor transformatsiyasi yo‘lini tanladi, ammo tayyor ijtimoiy-iqtisodiy islohotlar modeli yo‘q edi. Davlat iqtisodiyotini modernizatsiya qilishdan tashqari, uning xalqaro iqtisodiy faoliyatga kiritilishi uchun prinsipial yangi usullar va mexanizmlar yaratish zarur edi, bu esa mamlakatning o‘ziga xos xususiyatlarini hisobga olishni talab qilar edi.

O‘zbekistonning xalqaro savdo-iqtisodiy hamkorlikni rivojlantirish siyosati O‘zbekiston ochiq bozor iqtisodiyotini shakllantirish bo‘yicha katta ishlar olib bormoqda, uning asosini mamlakatning jahon iqtisodiyoti va xalqaro mehnat taqsimotida keng ishtiroki tashkil etadi.

Xulosa

O‘zbekiston faol ravishda ko‘p tomonlama xalqaro iqtisodiy hamkorlikka qo‘shildi. Hozirgi vaqtda respublikaning munosabatlari eng dinamik tarzda rivojlanayotgan davlatlar qatorida Buyuk Britaniya, Italiya, Xitoy Xalq Respublikasi, Koreya Respublikasi, AQSH, Turkiya, Fransiya, Germaniya Federal Respublikasi, Yaponiya mavjud.

O‘zbekiston o‘z tashqi savdo rejimini liberallashtirish va uni Jahon savdo tashkiloti (JST) talablariga moslashtirish bo‘yicha rejalashtirilgan siyosatni amalga oshirmoqda.

Tasdiqlash

O‘zbekistonda YAIM o‘sishi 2000-yillarning o‘rtalaridan boshlab yuqori darajada saqlanib qolgan. Bu, avvalo, mamlakatning eksport tovarlari (mis, oltin, tabiiy gaz va paxta) bilan savdo qilish uchun qulay shart-sharoitlar, hukumatning makroiqtisodiy boshqaruvi va xalqaro moliya bozorlariga cheklangan kirish bilan bog‘liq. 2014-yilda iqtisodiyot 8,1% ga o‘tdi. Bu kuchli o‘sish 2015-yilda (8%) va 2016-yilda (7,8%) biroz kamaydi. 2017-yilda

o‘shish 7% atrofida, 2018-yilda esa 7,3% ga prognoz qilinmoqda. Bunday o‘shish darajalari O‘zbekistonni MDHning eng dinamik iqtisodiyotlaridan biriga aylantiradi.

O‘zbekiston sust rivojlangan va davlat tomonidan qattiq nazorat qilinadigan bank tizimidan aziyat chekmoqda. U xususiy sanoat sektorini rivojlantirishga o‘z hissasini qo‘shmoqchi, biroq korrupsiya darajasi yuqori bo‘lib qolmoqda. O‘zbekiston uzoq vaqt davomida xususiylashtirishdan cho‘chib kelgan, garchi ayrim jarayonlar 2016 yildan boshlab boshlangani kuzatilsa ham. Mamlakat hali ham yuqori darajada markazlashgan va milliy lashtirilgan. Nihoyat, O‘zbekistondagi biznes muhitini yaxshilash uchun hali ham ko‘plab imkoniyatlar mavjud.

Foydalanilgan adabiyotlar ro‘yxati:

1. Khan, S.M. Uzbekistan-Pakistan Bilateral Relation: New Prospects & New Opportunities // Defence Journal. 2017. V. 20. № 6. C. 32.
2. Isomidinova G., Singh, J., Singh, K. Determinants of financial literacy: a quantitative study among young students in Tashkent, Uzbekistan // Electronic Journal of Business & Management. 2017. V. 2. № 1. C. 61-75.
3. Robner, R., Zikos, D. The role of homogeneity and heterogeneity among resource users on Water Governance: Lessons learnt from an economic field experiment on irrigation in Uzbekistan // Water Economics and Policy. 2017.